

N:o 9

SUUR-PALON AVIISI

TAVOITTEITA KAUDELLE 2008-2011

1. PYRITÄÄN JÄRJESTÄMÄÄN YHTEISIÄ, MUTTA MYÖS ALUEELLISIA TAPAAMISIA, RETKIÄ, KULTTUURIVIERAILUJA JNE.
2. PYRITÄÄN KERÄÄMÄÄN JA ARKISTOIMAAN SUKUUN KUULUVIEN HENKILÖIDEN ELÄMÄNVAIHEIDEN KUVAUKSIA SEKÄ ASUTUSPAIKKOJEN HISTORIAA.
3. TOIMITETAAN SUUR-PALON AVIISIA, KEHITETÄÄN INTERNETISSÄ KOTISIVUJA
4. PYRITÄÄN LAAJENTAMAAN JÄSENPOHJAA

KIRJOITTAJIA

Matti Rintakohtamäki	1
Matti Palo	2
Pirjo Hirvelä	3
Kari J. Talvitie	5
Elisa Latva-Hakuni	9
Veli Alanne	10
Väinö Pollarri	11

Arvoisat Sukuseuran jäsenet

On aviisin aika. Viime kesänä oli sitten odotettu sukuseuran kokous Karhunmäessä. Osanottajia oli kiitettävästi, ja tilaisuus onnistui kaikin puolin hyvin. Ehkä aikaa olisi saanut olla enemmän, sillä päivä tuntui kuluvan kuin siivillä. Seuran jäsenet saivat kuitenkin tavata sukulaisiaan ja keskustella seuran ym. asioista.

Kokous teki tarvittavat päätökset tulevaisuutta ajatellen. Hallitukseen tuli uusia jäseniä, ja työrupeama on jo aloitettu parilla kokouksella. Tässä yhteydessä poissaolijalle vielä parhaat kiitokset suuriarvoisesta vuosien työstä sukuseuran hyväksi.

Uusia ideoita jäsenten taholta kaivataan kuitenkin jatkuvasti toimintojen kehittämiseksi. Sukukirjoja on edelleen jonkin verran myytävänä, ja ehkä myyntikampanja on paikallaan jossakin vaiheessa. Uuden kirjan tekemisestä ei vielä ole päätetty, mutta sitä silmälläpitäen tietoja vastaanottaa Pirjo Hirvelä, että kirja aikanaan olisi sitten mahdollisimman täydellinen. Tässä työssä seuran jäsenet ovat avainasemassa. Toivottavasti olette aktiivisia.

Seuran talous on kyllä suhteellisen hyvässä kunnossa verrattuna muihin vastaaviin järjestöihin. Kuitenkin varojen kartuttaminen on paikallaan tulevia haasteita varten. Myyntituotteita olemassa olevien lisäksi voisi kehittää. Epävirallisesti on keskusteltu esim. pöytäviirin kehittämistä niin, että meillä olisi oma viiri, jota voisimme myydä suvun jäsenille jne. Tässäkin asiassa hallitus ottaa mielellään hyviä neuvoja vastaan.

Eri tapahtumissa ollaan edelleen mukana, ja sitä kautta tehdään tätä toimintaa tunnetuksi, kartuttaen samalla Alanteen Velin vartioimaa kassaa.

Näissä merkeissä toimintaa viedään rauhallisesti, mutta määrätietoisesti eteenpäin.

Hyvää talven jatkoa kaikille!

Isossakyrössä 2.2.2009

Matti Rinta-Kohtamäki

Tuula Ritari ja Matti Rinta-Kohtamäki vastaanottavat vieraita Lapuan Karhunmäessä

Matti Palo

Suur-Palon isäntiä ennen Jaakko Jaakonpoika

Suur-Palon isännät olivat hyvin tiedossamme silloin, kun luimme sukumme ensimmäistä punakantista sukukirjaa. Sitten useista ja varsin arvovaltaisistakin lähteistä tuli tietoomme, että ensimmäisen sukukirjamme isäntäluettelossa on virheitä. Tämä asia tuli sukuseuramme hallitukselle selväksi toisen sukukirjamme valmistelun aikana. Heikki Ylikankaan kanssa keskustelimme hänen mahdollisuuksistaan kirjoittaa Perttu Palosta uuteen sukukirjaamme. Tässäkin yhteydessä tuli esiin virhe aiemmin julkaistussa isäntäluettelossa. Tämän tapahtuman jälkeen olemme pyrkineet monin eri tavoin selvittämään, mitkä ovat olleet sukumme isäntien nimet ennen sukutalujemme ensimmäistä isäntää, Jaakko Jaakonpoika Suur-Paloo. Tosin sukunimiä ei tuohon aikaan käytetty, Suur-Palo oli talon ja tilan nimi.

Toisessa, uusimmassa, sukukirjassamme professori Heikki Ylikangas kirjoittaa ansiokkaasti nuijapäällikkö Perttu Palosta ja hänen mahdollisista yhteyksistään Suur-Palon sukuun. Hänen kirjoituksestaan käy ilmi, miten vaikeasti ja hankalasti selvitettäviä asiat ovat silloin, kun ei ole kirkonkirjoja käytettävissä. Tämän isäntäluettelon virheen korjaamisen yritimme organisoida niin, että olisimme voineet julkaista korjatun isäntäluettelon uusimmassa sukukirjassamme. Tuli kuitenkin varsin nopeasti selväksi, että aikaa ei ole tarpeeksi ennen sukukirjan julkaisemista.

Olemme yrittäneet saada Isonkyrön kunnan tuella ja sen jälkeen Yhyres-yhdistyksen kanssa organisoiduksi koko kunnan talojen isäntien selvittämistä. Siinä samalla olisimme saaneet tarkennetut tiedot Suur-Palon isännistä. Koska työ oli aikomus teettää yhdessä muiden sukuyhdistysten kanssa, muutkin olisivat saaneet kaipaamiaan tietoja ja ainakin osittain selvitystyö olisi saatu rahoitetuksi julkisella tuella. Tässä yhteydessä selvisi nimittäin, että muilla sukuyhdistyksillä taloudelliset resurssit ovat vielä vähäisemmät kuin omamme. Emme kuitenkaan löytäneet kehtään tutkijaa, jonka olisimme saaneet asiasta innostumaan, mm. Heikki Ylikangas yritti omien kontaktiensa kautta löytää sopivaa henkilöä asiassa kuitenkin onnistumatta.

Isokyröläinen, vanhojen asioiden selvittämisessä ansioitunut Matti Lehtiö teki pyynnöstämme meille selvityksen Suur-Palon isännistä. Hänen selvityksensä aiheesta on julkaistu Aviisin edellisessä numerossa. Olen keskustellut tämän selvityksen lopputuloksista useiden henkilöiden kanssa. Yksi heistä on Heikki Ylikangas. Hänen oma kommenttinsa oli tiedemiehelle tavanomainen: hän ei voi vahvistaa eikä kumota Lehtiön selvityksen lopputulosta selvittämättä asiaa perinpohjaisesti. Tämän keskustelun ja myös muiden keskustelujen perusteella Matti Lehtiön tutkimuksen lopputulosta voidaan pitää tällä hetkellä parhaana tietona Suur-Palon isännistä ennen Jaakko Jaakonpoikaa. Tämä tarkoittaa nuijapäällikkö Perttu Palon olevan varhaisin tiedossamme oleva Suur-Palon isäntä. Alla Matti Lehtiön tutkimustulokset yhdistettynä ensimmäisen sukukirjamme tietoihin siitä alkaen, kun nimet yhtenevät:

Suur-Palon isännät:

Perttu Laurinpoika, isäntä vuoteen 1623 saakka

Heikki Tuomaanpoika, isäntä 1624 – n. 1635

Jaakko Heikinpoika, isäntä n. 1635 – n. 1650

Puoliso: **Sofia Nikuntytär**

Leski Sofia Nikuntytär, isäntä n. 1650 – n. 1660

Hannu Jaakonpoika, isäntä n. 1660 – 1696

Puoliso: **Agda Pertuntytär**

Matti Hannunpoika, isäntä 1696 - 1722

Jaakko Matinpöika, isäntä 1722 – 1759

Puoliso: **Kaisa Jaakontytär**

Jaakko Jaakonpöika, s. 24.3.1726, k. 30.5.1792 Isokyrö. Isäntä 1759 – 1792

Puoliso: 25.3.1747 **Maria Pertuntytär Kiikka, Suur-Palo**, s. 1.6..1725 Ylistaro, k. 16.3.1800 Isokyrö

Sukuseuramme hallitus on valmis korjaamaan ja täydentämään tätä isäntäluetteloa heti, kun uutta ja mahdollisesti tarkempaa tietoa on saatavissa.

Pirjo Hirvelä: Väläyksiä Karhunmäen sukutapaamisesta

Suur-Palon sukuseuran sukukokousta vietettiin aurinkoisena lauantaina 2.8.2008 Lapualla Wanhassa Karhunmäessä. Aamulla vietiin kukat suvun muistomerille Isoonkyröön

Tuula Ritarin ja Matti Rinta-Kohtamäen tervetuloitoivotuksin siirryttiin väliin sisätiloihin, jossa nautittiin maukas päivällinen ja pidettiin runsasohjelmainen sukukokous ja -juhla.

Ohjelmassa oli mm. Karhunmäen sekakuoron esityksiä. Kuoroa johti Paula Pääkkönen. Eveliina Arkkola ihastutti kuulijoita Vaasan Jaakoon murrepakinalla. Pelimannit Matti Kohtamäki ja Teppo Välimäki esittivät kansanmusiikkia.

Juhlapuheen piti lähetystöneuvos Helena Tuuri. Hän muistutti aluksi kuulijoille, kuinka nuijapäällikkö Perttu Palo piti aikoinaan vakuuttavan palopuheen ja sillä pystyi säilyttämään henkensä. Näin tuloksekasta puhetta ei suvun piiristä toista tunnetta.. Suomi tarvitsee näinä EU-aikoina niin omassa maassa kuin maailmalla kipeästi uusia taitavia puhujia ja vaikuttajia.

Vieressä Helena Tuuri

.Seuraava Suur-Palon Sukuseura ry;n sukukokous ja -tapaaminen järjestetään 6.8.2011 Isoonkyrön Kalliojärvellä

LISÄÄ KUVIA KARHUNMÄEN
SUKUTAPAAMISESTA

Eveliina Arkkola esittää Vaasan
Jaakoon pakinoita

Alla kesäisen tilaisuuden yleisöä

Hallituksen jäsenet, entiset ja
uudet, yhteystietoineen on luet-
telona lehden viimeisellä sivulla

Kari J Talvitie: YLEISEN ASEVELVOLLISUUDEN ALKU POHJANKYRÖSSÄ

1800-luvulla Suomessa oli voimassa kolme erilaista sotalaitosta. Erilaiset sotilasperinteet, koulutus ja asevoimien ulkoiset tunnusmerkit periytyivät osittain Ruotsin vallan ajalta, osa seurasi uuden isäntämaan keisarillisen Venäjän mallia. Tultuaan liitetyksi Venäjään vuonna 1809 suomalaisten miesten olisi oikeastaan tullut olla kokonaan vapaita asepalveluksesta. Tästä lupauksesta huolimatta jo vuonna 1812 Suomeen perustettiin kolme joukko-osastoa, joissa kussakin oli kaksi pataljoonaa. Monien vaiheiden jälkeen joukkoja tuli lisää, eräitä lakkautettiin ja nimet muuttuivat. Aluksi nämä joukot olivat värvätyjä, ts. miehet hakeutuivat niihin enemmän tai vähemmän vapaaehtoisesti. Värvärit kiersivät ympäri maata, myös Kyrönjoen varsia.

Perustetut joukot olivat puhtaasti suomalaisia. Upseerit, aliupseerit ja miehistö koostuivat autonomisen Suomen kansalaisista. Näiden suomalaisten joukkojen lisäksi maassa oli venäläisiä joukkoja. Molempien yhteisenä päällikkönä oli venäläinen kenraalikuvernööri. Käytännössä kaikki suomalaiset joukko-osastot olivat jalkaväkeä. Suomalaista tykistöä ei autonomian aikana ollut ja ratsuväkeäkin aivan vuosisadan lopussa ainoastaan runsaan kymmenen vuoden ajan. Lisänä oli ainoastaan Helsingissä toiminut meriekipaasi, joka koulutti miehiä Venäjän laivastoon.

Krimin eli Oolannin sodan vuodet synnyttivät runsaan kymmenen vuoden ajaksi uudelleen vanhan ruotuväkijärjestelmän, jossa miehet asuivat sotilastaloissa kotiseuduillaan ja osallistuivat harvakseltaan yhteisiin harjoituksiin. Tämä järjestelmä lakkautettiin vuonna 1867, ja viimeisetkin miehet kotiutettiin seuraavana vuonna.

Vaasan läänistä kotoisin olevia miehiä palveli runsaasti värvätyissä joukoissa. Esimerkiksi Ahvenanmaalla ja etelärannikolla sotineessa Suomen Krenatööritarkk'ampujapataljoonassa samoin kuin Suomen Kaartissa oli paljon pohjalaisia, jälkimmäisessä pataljoonassa enimmillään lähes neljännes. Tunnettua on, että vuosien 1877-1878 Turkin sodassa oli paljon esimerkiksi Isonkyrön ja Ylistaron miehiä. Heitä myös jäi sotaretkelle.

Sodan päätyttyä Suomessa siirryttiin yleiseen asevelvollisuuteen, joka koski kaikkia suomalaisia miehiä. Sen vuoden keväällä, jota edeltävänä vuonna mies oli täyttänyt 21 vuotta, hänen tuli ilmoittautua kutsuntatilaisuudessa arvannostoa varten. Lain mukaan asevelvollisen tuli paljastaa oikea käsivarsi kyynärpäätä myöten ja nostaa sitten kulhosta numero, joka ratkaisi hänen kohtalonsa seuraavan kolmen vuoden aikana. Tämä vuoden 1878 laki oli varsin uudenaikainen ja salli myös esimerkiksi erilaisten sosiaalisten tai fyysisten syiden perusteella vapautuksen asepalveluksesta kokonaan tai määräajaksi. Etukäteen oli määrätty pitäjän asukasluvun perusteella, kuinka monta miestä tarvittiin kolmeksi vuodeksi läänin tarkk'ampujapataljoonaan. Niinpä kutsuntatilaisuuden arvannostossa saatu arvan numero kertoi jo heti, odottiko miestä kolmen vuoden palvelus vai selviäisikö hän helpomalla.

Laihian, Isonkyrön, Ylistaron, Ilmajoen ym. eteläpohjalaiset miehet olivat kutsunnoissa Ilmajoella mm. Kauppilan ja Sihdon taloissa.

Isonkyrön ja Ylistaron miesten kohdalla ”kolmen vuoden arpa” tarkoitti palvelua 3.Vaasan tarkk'ampujapataljoonassa. Eräinä vuosina heidät määrättiin myös esimerkiksi 5.Kuopion tarkk'ampujapataljoonaan. Tämä johtui siitä, että ikäluokkien koko vaihteli eri lääneissä. Halutesaan mies saattoi myös anoa pääsyä Suomen Kaartiin Helsinkiin tai vuosisadan lopulla

Suomen Rakuunarykmenttiin Lappeenrantaan. Ne miehet, jotka pääsivät lyhyemmällä palvelusajalla, astuivat kutsuntavuotta seuraavana vuonna kesäkuun alussa palvelukseen 10.Laihian reservikasarmeilla. Ensimmäisenä kesänä palvelus kesti 45 päivää, seuraavana 30 ja kolmantena 15 päivää. Sitten kaikki oli ohi ja kahden vuoden reserviajan jälkeen mies siirrettiin lopullisesti nostoväkeen.

Toiminta alkoi marraskuun 1.päivänä vuonna 1881. Päivän valinta oli tietoinen, olihan se monin paikoin palkollisten kontrahtipäivä. Näin ollen yleinen asevelvollisuus koski vuonna 1859 ja sen jälkeen syntyneitä. Kun venäläiset yhtenä sortotoimenpiteenä lakkauttivat tämän kansallisen sotaväen vuonna 1901 ja pian myös sen viimeisen joukon Suomen Kaartin syyskuussa 1905, ei Suomessa ollut sotilaskoulutusta ennen vuotta 1918. Suurin osa 1880-luvulla ja kaikki 1890-luvulla syntyneet jäivät ennen itsenäisyyttämme sotilaskoulutusta paitsi.

Asevelvolliset jakautuivat tavallaan kolmeen ryhmään, vapautettuihin, vakinaiseen väkeen kolmeksi vuodeksi määrättyihin ja kesäharjoituksiin kolmeksi kesäksi määrättyihin. Tarkkaan ottaen tämä ei kerro koko totuutta, sillä kutsunnoista pois jääneiden määrä oli ajoittain hyvin suuri. Tuskin tarvitsee mainita, että Amerikkaan lähtijöiden määrä vaikutti tähän ryhmän suuruuteen. Oli kutsuntavuosia, jolloin vapautettujen määrä oli kolmannes miehistä, pois jääneitä oli saman verran ja arvan nostivat vain kolmannesta edustanut miesten joukko.

Ikäluokan koko vaihteli vuosittain mm. nälkävuosien syntyvyyden laskusta johtuen. Isonkyrön kohdalla kutsuttujen määrä vaihteli vuosittain noin 50 ja runsaan 100 miehen välillä. Esimerkiksi vuonna 1892 miehiä oli kutsuntatilaisuudessa 92. Peräti 26 jätti saapumatta, ja heistä 21:n tiedettiin olevan Amerikassa. Reserviharjoituksiin määrättyjä oli 20 ja vakinaiseen väkeen Vaasaan, Hämeenlinnaan ja Lappeenrantaan määrättiin 10 miestä, mutta näistä kolme jätti saapumatta palvelukseen, ja hekin lienevät olleet Amerikassa.

Allekirjoittanut tekee tutkimusta Isonkyrön, Ylistaron, Ilmajoen ja Laihian miehistä koko yleisen asevelvollisuuden ajanjaksolta. Otan mielelläni vastaan tiedusteluja, jotka koskevat oletettuja kohdehenkilöitä, heidän ”kohtalostaan” kutsunnan osalta sekä palvelustietoja vakinaisen väen tai reserviharjoitusten osalta. Asiakirjat ovat suurelta osin löydettävissä. Kutsunta-asiakirjojen lisäksi tietoja löytyy mm. eri pataljoonien päiväkäskykirjoista ja miehistöluetteloista. Selvityksiä tehtäessä tärkeitä on tietää miehen syntymäaika, kotipaikka ja kaikki nimet – erityisesti etunimi ja isän tai äidin nimi. Sukunimen kohdalla olisi tiedettävä paitsi viimeinen, myös mahdollinen aikaisempi sukunimi tai talon nimi.

Kaikki muistot, perimätiedot tai valokuvat auttavat henkilön paikantamisessa.

Kari J Talvitie

kari.j.talvitie@gmail.com

Puhelin 050 5500 788

Kari J. Talvitie

Rakuuna Juho Perälä

Juuri siten kuin ikä edellytti, **Juho Antinpoika TENKKU** Ylistaron Kainastolta nosti keväällä 1899 Ilmajoella pidetyssä kutsuntatilaisuudessa arvan, joka edellytti palvelua kolme vuotta. Hän esitti toivomuksen saada palvella Suomen Rakuunarykmentissä Lappeenrannassa joko jo keväällä tai sitten viimeistään syksyllä 1899 . Palvelu alkoi kaikissa suomalaisissa joukko-osastoissa 1. marraskuuta samana vuonna. Hänestä tuli rakuuna, ja hän palveli 5. eskadronassa, jonka päällikkönä oli tuolloin vuonna 1856 kenraalin poikana syntynyt ratsumestari **Friedrich (Fritz) Johannes Paul von TOBIESEN**. Sotaväen lakkauttamisen jälkeen von TOBIESEN toimi mm. Helsingin kaupungin palveluksessa ja lyhyen ajan myös itsenäisen Suomen sotaväessä ja suojeluskunnan piiripäällikkönä. Hän oli kuollessaan vuonna 1922 everstin arvoinen.

Kenraalikuvernööri **BOBRIKOFFIN** ikävä vierailu Lappeenrantaan myöhäissyksyllä 1901 johti siihen, että koko rykmentti lakkautettiin ja Juhon ikäluokka kotiutettiin ja siirrettiin reserviin jo vuoden 1901 lopulla (21.12.1901). Näin hänen palvelusajakseen tuli vain runsas kaksi vuotta.

Edellä mainittu Juha Perälä suoritti asepalveluksen Venäjän armeijalle Lappeenrannassa . Juha Perälä syntyi Ylistaron Kainastolla Tenkussa 6.6.1877 Antti ja Maria Tenkun kahdeksantena lapsena. Perheeseen syntyi kaikkiaan 14 lasta. Juha avioitui Margareetta Eve-liina Perälän kanssa, ja perheen nimeksi tuli Perälä. Juha kuoli 4.3.1965 87 vuoden ja 8 kuukauden ikäisenä.

Tekstiin liittyvät kuvat seuraavalla sivulla

Juhan perhe ja vieressä Juha komeassa kiikkutuolissa.

Seuraavassa Aviisissa julkaisemme Juhan kiinnostavan lehtihaastattelun.

Elisa Latva-Hakuni: Minun Afrikkani

Miksi minun Afrikkani? Nämä tarinat ovat subjektiivisia. Jos minulla olisi enemmän kokemusta ja tietoa, kirjoittaisin mieluummin afrikkalaisesta "selviytymiskulttuurista". Sitähän esi-isiemme kulttuuri pitkälti oli. Omakohtaiset tarinat ovat kuin uutisvälähdykset, joissa kerrotaan yleensä paras ja pahin ja harmaa alue jää käsittelemättä.

Ruandan sodan aikaan evakuoimme ilmaitse pakolaisia. Bukavun kenttää vartioivat huumeissa olevat sotilaat ja tilanne oli kaoottinen. Meillä oli niin kiire, että pakolaiset juoksivat henkilövään kautta koneeseen, koska koneen painoraja oli tiukka. Koneen rullatessa kohti kiitorataa, otimme pakolaisten nimet ylös ja ilmoitimme ne radion kautta kentälle. Matkustajaluettelo oli pakko tehdä. Ennen lentoa tehdessäni tulo -ja lähtöselvityksiä, kysyin virkailijalta mitä kuuluu tänään. Tosi hyvää oli vastaus. Ihmiset pyrkivät elämään sodan keskelläkin, peloista huolimatta, normaalia elämää. Voihan olla niinkin, että virkailija oli saanut tänään paremmat lahjusrahat kuolemaa pelkääviltä pakolaisilta.

Sain käskyn lentää Lilongween Malawin pääkaupunkiin noutamaan hollantilaista lääkäriperhettä. Maasta oli helpompi poistua lentäen kuin maitse. Laskeuduttuani kentälle en päässyt maihin, koska maan laki kielsi naisia pitämästä housuja. Jouduin kietaisemaan kankaan palan housujen päälle hameeksi. Edellis-päivästä viisastuneen lähdin matkaan safarikengissä, lentäjän paidassa ja solmiossa ja värikäs kangas vyötäisillä.

Teimme välilaskun Mbaba Bayihin, joka on Etelä-Tansaniassa. Virkailijat eivät antaneet meille lähtölupaa ja veivät meidät selliin. He väittivät, ettemme olleet anoneet laskeutumislupaa. Mbaba Bayihin ei mene tietä, joten posti ei kulje. HF-Radiolla tehty anomus ei heidän mukaansa kelvannut, koska siitä ei ollut todisteita. Olimme sellissä monta tuntia ilman ruokaa ja vettä. Perheen pienet työtöt olivat jo todella uupuneita. Pääsimme sellistä pois, kun selitin, että meidän pitää ilmoittaa olinpaikkamme, muuten meidän perään lähetetään toinen lentokone. Sain ottaa yhteyttä mieheeni, joka hoiti lähetyslentäjien lennonvalvontaa. Koska emme halunneet enää selliin takaisin, pyysin suomen kielellä miestäni valehtelemaan virkailijalle. Mieheni kertoi, että meidän oli ilmoitettava itsestämme puolen tunnin välein ja väitti suurlähetystön haluavan virkailijoiden nimet.

Sovimme perheen kanssa, että jos lähtölupa tulee ennen pimeää, juoksemme koneeseen välittömästi. Lupa tuli, mutta meillä oli vain 7 minuuttia aikaa ennen pimeän tuloa. Koko kylä oli kerääntynyt katsomaan konettamme. Tyhjentääkseni kiitoradan ihmisistä pyöräytin konetta ympäri niin että pölyävä hiekka karkotti ihmiset. Lensimme läheiseen lähetysairaalaan, mutta pimeä oli jo ehtinyt tulla. Läheinen metsäpalo antoi sen verran valoa, että pystyin laskeutumaan. Seuraavana päivänä lensimme päämääräämme Dodomaan.

Viiden tunnin matka venyikin kahden päivän matkaksi. Me ihmiset elämme joka puolella maailmaa ajassa ja paikassa samanaikaisesti. Aikakäsitemme eri kulttuurissa on vain erilainen. Kumpi oli tällä lennolla tärkeämpää aika vai paikka?

Eletty elämä on arvokkaampaa kuin mahdollisuus.

Olen toiminut lähetyslentäjänä Tansaniassa 1986-1988, jolloin Tansania oli maailman kolmanneksi köyhin valtio. Perheen kanssa olimme Keniassa Ruandan sodan aikoihin 1995-1996.

Juttuun liittyvät kaksi kuvaa **sivulla 13**.

Veli Alanne

Isonkyrön kappalainen Kosti Kalke oli värikäs persoonallisuus

Kosti (Konstantin) Kalke oli Isonkyrön kappalaisena 1898-1915 pastori Vainion jälkeen. Tämä oli valittu Karijoen kirkkoherraksi. Isonkyrön kappalaisen virkaa haki Kalken lisäksi herännäispappi Pekka Korhonen. Molemmat saivat paljon ja tasaisesti ääniä, mutta Kalke voitti vaikka Knaapin ukko oli ennustanut, etteivät isokyröläiset ”nuan köyhää pappia ota”. Kalke oli näet tullut Isonkyröön matkailukkuja kantaen, kunnes oli päässyt ohi ajavan heinäkuorman päälle: ”Köyhää ja näläkäästä ei oteta.” Otettiinpa vain. Kosti Kalke oli Isonkyrön kappalaisena 1898-1915.

Tulo kappalaisen virkataloon Varpolaan oli ankea. Ovet olivat lukittuina. Kuskit hankkivat avaimet, ja niin päästiin autioon taloon. Ankeus haihtui, kun naapurin emäntä tuli tervehtimään kahvipannuineen ja nisuineen.

Aina papin lähdettyä ja uuden tullessa tehtiin syyni eli tarkastus. Kalken kaikki toivomukset hylättiin. Tarkastusta kesti neljä päivää, ja ruokakin alkoi loppua talosta. Kalke valitti, ja syyniriidan jälkeen oli vielä monta riitaa. – aina jokin oli me-nossa.

Varpolaan kuului viljelysmaita, ja Kalke kävi niitä tarkastelemassa. Hän totesi pappilaan jääneen kahden jyvän ja muille seitsemän jyvän maat. ”Sikovallia Varpoolalle”, pastori tuhahti. Väittely kesti pitkään, mutta lopuksi isännät suostuivat antamaan lisämaat. Pastori totesi vain: ”Silmät auki oltava sillä miehellä, joka pappilassa on isäntänä.” Varmuudeksi hän hakkautti Jaakko Lahdella Kirkkokalliosta ison lohkarren ja hakkasi siihen itse, seppä kun oli, kuvassa näkyvän lauseen 5. Mooseksenkirjasta 27:17. Tuomiokivi – Kalken kivi on tänäkin päivänä nähtävissä Läkianevan laidassa.

Riitoja syntyi mm. maanmittarin palkkiosta, sillä Varpoolalle tuli eniten maksuja. Maksut ulosmitattiin, ja urkuharmoni uhattiin viedä. Seurakunta maksoi sakot, ja Kalke sai pitää harmoninsa.

Kahdeksaantoista vuoteen mahtui muutakin kuin käräjöintiä. Kalke oli innokas virsilaulujen opettaja ja kotiseurojen järjestäjä. Hän myös pyrki saamaan kierto-kouluihin seminaarin käyneitä opettajia.

Värikäs persoonallisuus Kosti Kalke muutti Tohmajärvelle joulukuussa 1915. Sattui kuitenkin, että Perttilän sillan ankkurit pettivät raskaiden viljakuormien alla ja hevoset suistuivat jäälle. Kosti Kalke kuoli 2.2.1938.

Edellisellä sivulla kuvailtu Tuomiokivi eli Kalken kivi on tänäkin päivänä nähtävissä Lakianevan laidassa

Väinö Pollari

Sirpistä puimuriin -tapahtuma

Kirjoittaja oli syyskuussa 2002 Luoman Esan kanssa Rautalammilla Fordson-klubin järjestämässä tapahtumassa. – ja työkoneita oikeissa töissä.

Heräsi ajatus, että tällaiselle tapahtumalle olisi kyllä tilausta Kyrönmaallakin. Aina menee vähän aikaa tuumateskin, mutta sitten koitti Vanhan kirkon 700-vuotisjuhlan aika vuonna 2004.

Päätimme osaltamme olla rikastuttamassa tätä juhluvuotta. Valmisteleva kokous oli Pollarissa 25.1. 2004. Paikalla oli 8 wanhojen koneiden harrastajaa, jolla nimikkeellä heitä jatkossakin kutsuttiin. Itse tapahtumaa elokuun viimeisenä viikonloppuna edelsi lopuksi 10 eri kokousta. Koska miehet ovat kiinnostuneita vain koneista ja raa'asta työstä, saatiin palokuntanaiset pitämään kahvi- ja makkaramyyntiä varten levähdyspaikkaa ja varsinaisen ruoan sai kotiseututalon Wanhasta Tuvasta.

Johtoajatus, että näytetään yleisölle elonkorjuuta ja syystöitä kädestä pitäen, toteutui hyvin. Yleisö, jota oli yli 1000 henkeä, piti näkemästään, ja se palaute kannusti tietysti uusimaan tapahtuman vuonna 2005. Seuraava jo perinteeksi muodostunut tapahtuma toteutetaan jälleen vuonna 2009 elokuun lopulla. Vanhan kirkon vainio on ympäristönä aivan omaa luokkaansa tällaisellekin tapahtumalle. Tämäkin harrastus on laajentunut puitteiltaan niin, että 16.3. 2006 Wanhojen koneiden harrastajat, 15 miestä, kokoontuivat ja päättivät perustaa yhdistyksen tätä asiaa pyörittämään. Yhdistysmuoto oli tässä vaiheessa vielä avoin.

Samassa tilaisuudessa oli esillä Kyrönmaan Osuusmeijerin entisen sikalakiinteistön hankkiminen vanhojen koneiden säilytys- ja museotiloiksi. Sikalakiinteistö ostettiin jo 22.3. perustettavan yhdistyksen lukuun. Hinta oli yli 20000 euroa, ja osto rahoitettiin pankkilainalla. Takaajiksi tuli 21 vannoutunutta konemiestä. Takuuvastuu jaettiin ositeltuna jokaiselle lainapaperin allekirjoittaneelle. Asioitten hoidon kannalta katsottiin parhaaksi perustaa osuuskuntamuotoinen yhdistys, ja niin sitten 13.4. 2006 syntyi Kyrönmaan Maatalousmuseo osuuskunta. Osuuskuntaan on liittynyt jäseneksi 31.1.09 mennessä 127 henkilöä. Sen hallituksen muodostavat: Matti Rinta-Kohtamäki pj, Esa Luoma, Väinö Pollari, Martti Lehtonen siht. ja Timo Mäkelä. Kolme ensimmäistä ovat Jaakko ja Maria Suur-Palon Valpuri tyttären kautta sukulaisia ja samalla sukuseuran jäseniä.

Elisa Latva-Hakunin kulkuvälineitä. Ylemmässä Nairobiissa 1996 lähtö koneen peruskorjaukseen. Kuvat koneen rungossa työtovereiden taideteoksia. Alemman kuvan koneet Dodomassa, Tansaniassa vuonna 1987: BE99 ja C-210

Väinö Pollari

Liina-suutarin tupa Palonkylän alakylässä Pernulassa

Pernula muodosti aikoinaan oman kinkeripiirin. Siksi osakaskunta, joka lunasti tuvan vuonna 1978 Olga Kivistöltä 1000 mk:n hinnasta, päätti ottaa nimekseen Pernula-seura.

Tuvan varhaisimmista vaiheista ei ole varmaa tietoa, mutta ilmeisesti se on ollut alkuperäisesti sotilaan tupana. Pitkäaikaisena omistajana oli naissuutari Evelina Thulin perheineen. Siksi tupaa on kutsuttu myös Liinan tuvaksi.

1930-luku oli huonoa aikaa, jolloin mm. kunta teetti kenkiä koululaisille ja suutarin taidot olivat tarpeen. Liina-suutarikin avustajineen valmisti suuren määrän pieksuja koululaisille ja tietysti siinä ohessa puolipohjattiin vanhoja kenkiä. Tuvan ulkovuorilaudoitus tehtiin 30-luvun alkuvuosina suutarin pojan Jaakon toimesta.

Evelina kuoli 25.10.1941, ja tupa oli hetken tyhjillään, kunnes sitten sota-aikana (1942-44) siihen majoitettiin sotilaita. Sotilaat huolsivat hevosia, jotka oli sijoitettuna Pollarin navetta-kartanolle.

Tupa myytiin vuonna 1945 Tarmo ja Alli Laelle. Heillä oli suunnitteilla pajan perustaminen läheiselle kolmiopalstalle. Se ei toteutunut, vaan tuvan ostivat Unto ja Aino Taimi. Taimin 7-henkinen perhe asui siinä aina vuoteen 1955 saakka, jolloin perheelle valmistui uusi tupa Pää-Palonkylään.

Taimin perhe oli läheinen kirjoittajallekin. Perheen Juhani-poika oli vain vuotta vanhempi, jolloin lapsuuden leikkikavereita oli lähietäisyydellä. Monet kommellukset ehdittiin tehdä. Rastaat ja harakat saivat rakentaa useammankin pesän, jos aikoivat pesueen sille kesälle kasvattaa.

Sitten Taimin perhe muutti uuteen kotiinsa ja meidän yhteiset retkemme harvenivat.

Heidän jälkeensä tuvan omistivat ja siinä asuivat Maija Mäenpää tyttärensä Olga Kivistön kanssa. Maijan kuoltua Olga muutti Seinäjoelle ja tupa tuli v.1978 myyntiin. Pernulan väki on sen jälkeen tupaa monenlaisin toimin kunnostanut ja ehostanut. Takkamuuri uusittiin alkuperäisen mallisena vapun molemmin puolin v. 1988. Muurarina oli Sauli Lehtonen, joka taitaa savilaastilla muuraamisen taidon.

Museovirastolta haettiin rahallistakin tukea ja sitä saatiin 7000 mk vuonna 1989. Sillä vaihdettiin lahonneita alimmaisista hirsikertoja ja ulkovuori korjattiin ja maalattiin punamultamaalilla. Pärekatot on uusittu. Ulkorakennuksen katto uusittiin uudelleen v. 2007 Mäkelän puretun tuvan kattopelillä. Se on ollut hyvää yhdessä tekemisen mallia ja myös nuoremmille opetuksiksi.

Tupa palvelee satunnaisten kävijöiden levähdyspaikkana ja kylän yhteisen kesäillan viettoapaikkana

Karhunmäen sukkokokouksessa sukuseuran viirin saivat **Väinö Saari, Juhani Talso** ja **Pirjo Hirvelä**. Kukat ojennettiin myös **Alli Talsolle** ja **Veli Alanteelle**

OTA YHTEYTTÄ

SUUR-PALON SUKUSEURAN HALLITUS vv. 2008 - 2011

OSOITTEET JA PUHELINNUMEROT

Puheenjohtaja

Matti Rinta-Kohtamäki Pohjankyröntie 268 61500 Isokyrö puh. (06) 472 4038 0400-660 830 matti.rinta-kohtamaki@netikka.fi

Varapuheenjohtaja

Matti Johannes Palo Kolsarintie 6 02460 Kantvik puh. (09) 298 5241 0400-604 830 matti.palo@msk.fi

Rahastonhoitaja

Veli Alanne Perttiläntie 248 61500 Isokyrö puh. (06) 471 3124 040-8284270

Sihteeri

Juhani Arkkola Sannintie 4 61500 Isokyrö puh. (06) 471 3766 0400-920 727 juhani.arkkola@netikka.fi

S.tutkija/talientaja

Pirjo Hirvelä Palonkyläntie 2 61500 Isokyrö puh. (06) 471 3925 050-359 6752 pirjo.hirvela@netikka.fi

jäsenet:

pirjo.hirvela@suurpalo.org

Pekka Kauppila Harvakyläntie 217 66440 Tervajoki puh. (06) 478 5257 0400-381 525 pekka.kauppila@upm-kymmene.com

Matti Korpela Pajukorventie 90 65560 Orisberg puh. (06) 472 5067 050-5728807 matti.korpela@netikka.fi

Eliisa Latva-Hakuni Perttiläntie 238 61500 Isokyrö 050-3425581 eliisa.latva-hakuni@netikka.fi

Pentti Perälä Puskalantie 3 A 4 61400 Ylistaro 045-1378745 050-402 3765 peralpe1@suomi24.fi

Väinö Pollari Perttiläntie 42 61500 Isokyrö puh. (06) 471 3084 jaakko.pollari@netikka.fi

Tuula Ritari Vuonmiehenkatu 21 A 3 00140 Helsinki puh. (09) 4126 397 050-3397827 tuula.ritari@hdo.fi

Kari J. Talvitie Isokaari 8 B 26 00200 Helsinki 050-550 0788 kari.j.talvitie@gmail.com

Arvi Viita Kylänpääntie 1 61400 Ylistaro puh. (06) 473 1111 040-516 2599 arvi.viita@netikka.fi

Jäsenmaksut

Muistattehan maksaa jäsenmaksut. Vuosittain maksettava jäsenmaksu on 10 euroa, ainaisjäsenmaksu on 100 euroa. Ainaisjäsenyys merkitsee sitä, että jos on jo maksanut ainaisjäsenmaksun myöhemmin ei tarvitse jäsenmaksua maksaa.

Tilin numero on 472710-228397 Kyrönmaan Op.

Eräpäivä 15.3.2009

Tämän Aviisin n:o 9 toimittaja on Esko Palo esko.palo@pp.inet.fi